

ISBN: 978-625-7014-07-6

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A. Ş.

Ketebe Yayınları: 217

Düşünce

Editör

Hakan Arslanbenzer
Ayhan Demir

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

**KETEBE'DE
1. BASKI**

Ocak 2020
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212. 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© Orijinal adı *Problemi İslamskog Preporoda* olan bu kitabın Türkiye'de tüm yayın hakları Telif Sözleşmesi gereği Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.

İslami Yeniden Doğuşun Meseleleri

ALİYA İZETBEGOVIÇ

TÜRKÇESİ

İBRAHİM HAKAN AYDOĞAN

KETEBE

Aliya İzetbegović

8 Ağustos 1925 tarihinde Bosna Hersek'in Bosanski Şamats kentinde dünyaya geldi. İki yaşında iken ailesi ile birlikte hayatının geri kalan kısmını geçireceği, Saraybosna'ya taşındı. 1944 yılında liseden mezun oldu.

Gençlik yıllarında İslami çalışmalara ve Müslümanların sorunlarına ilgi gösterdi. 1946 yılında, El Hidaye Teşkilatı'nın gençlik kolları konumundaki, Genç Müslümanlar (Mladi Müslümani) teşkilatına üye olduğu gerekçesiyle, üç yıl hapse mahkûm edildi.

Hapisten çıktıktan sonra önce ziraat fakültesine gitti. Ardından buradaki eğitimini yarıda bırakıp, hukuk fakültesine kayıt yaptırdı. Daha sonra kendini entelektüel çalışmalara vererek, 1970 yılında *İslam Deklarasyonu*'nu yayımladı. On yıl sonra da *Doğu Batı Arasında İslam*'ı tamamladı. 1983 yılında, düşüncelerinden dolayı, bir kez daha 14 yıl hapse mahkûm edildi. Bu sürenin beş yılını hapiste geçirdi.

Yugoslavya'nın dağılma sürecinde Demokratik Eylem Hareketi (SDA) isimli partiyi kurdu, genel başkan seçildi. Komünist rejimin çökmesinin ardından, Haziran 1990'da yapılan ilk seçimde, Bosna Hersek Federal Cumhuriyeti Devlet Başkanı seçildi. Sırp ve Hırvat güçlere karşı yürütülen bağımsızlık savaşında başkomutanlık görevini üstlendi. 1995 yılında, savaş sonlandıran Dayton Antlaşması'nı imzaladı.

1996 yılında yapılan seçimlerde, üçlü başkanlık konseyine seçildi. 2000 yılında sağlık problemlerini gerekçe göstererek, başkanlık görevinden istifa etti. Üç yıl sonra 19 Ekim 2003 tarihinde, Saraybosna'da vefat etti. Kovaçi mezarlığında, birlikte bağımsızlık mücadelesi verdiği şehitlerle birlikte, defnedildi.

Boşnakça yayımlanmış kitapları: *İslami Yeniden Doğuşun Problemleri-İslam Deklarasyonu* (Problemi Islamskog Preporoda-Islamska Deklaracija), *Doğu Batı Arasında İslam* (İslam Između Istoka i Zapada), *Özgürlüğe Kaçışım-Hapishaneden Notlar 1983-1988* (Moj Bijeg u Slobodu-Bilješke iz Zatvora 1983-1988), *Anılar-Otobiyografik Kayıt* (Sjećanja-Autobiografski Zapis), *Bosna Büyük Sırdır-Röportajlar 1989-1995* (Bosna je Velika Tajna-Intervju 1989-1995), *Bilgi ve Güç Zamanı-Röportajlar 1996-2003* (Doba Znanja i Strpljenja-Intervju 1996-2003), *Köle Olmayacağız-Konuşmalar 1990-1995* (Robovi Biti Nećemo-Govori 1990-1995), *Soğuk ve Acılı Barış Günleri-Konuşmalar 1996-2003* (Dani Hladnog i Gorkog Mira-Govori 1996-2003), *Dünyaların Kavşağında Bildiriler, Raporlar, Mesajlar, Mektuplar 1990-2003* (Na Razmeđu Svjetova-Izjave, Obračanja, Poruke, Pisma 1990-2003), *İnsan Seçiminin Onuru* (Dostojanstvo Ljudskog Izboru).

İbrahim Hakan Aydoğan

1986, Afşin doğumlu, gazeteci. Uzun yıllar ABD merkezli bir haber sitesinin editörü ve takiben Türkiye merkezli bir haber ajansının Bosna Hersek muhabiri olarak çalıştı. Hâlihazırda uluslararası bir şirket için tercüme ve yerelleştirme projesi üzerinde çalışıyor.

İÇİNDEKİLER

Müslümanlar Niçin Geri Kaldı?.....	7
Müslüman Kadın: Kadın ve Anne (İslam'da Kadın Meselesinin Tetkikine Bir Katkı).....	31
Kur'an'ın 1400. Yılına Dair Düşünceler.....	51
Müslümanlar ve İsrail.....	75
İslam ve Çağdaşlık.....	89
Gayrimüslimlerin Kur'an Hakkındaki Beyanları.....	103
Müslüman mı Yetiştiriyoruz; Hizmetkâr mı?.....	113
İslami Devrimden Yana.....	117
Kur'an'ı Nasıl Okumalı?.....	131
Hicret Üzerine Düşünceler.....	137
Kur'an ve İslam'ın Sözde Şartları.....	143
Allah'ın Elçisi Muhammed (sas).....	151
İslam ve Müslüman Halkların Millî ve Toplumsal Kurtuluş Mücadelesi.....	159

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM!

MÜSLÜMANLAR NİÇİN GERİ KALDI?

I

Bu soru ne uydurma ne de can sıkıntısından ortaya atılmış bir düşüncenin ürünü. Cebelitarık'tan Endonezya'ya uzanan geniş sahada uzun zamandır hakim olan durgunluk ve uyuşukluk manzarası, bu soruyu zorunlu hale getiriyor. Bazılarının "İslam'ın Karanlık Çağı" olarak tarif ettiği bu durumun en belirgin zuhur ettiği devre, yani bu vakıanın ana safhası, İngiltere'nin Hindistan'ı ele geçirmesinden I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar olan zamanı kapsar. Diğer taraftan bu durumun derin sebepleri ve başlangıç noktaları, uzak geçmişe uzanmakta, sonuçları ise bugün dahi tam anlamıyla hissedilmektedir.

Bir halkın yükseliş ve düşüşünün sebepleri her zaman karmaşık ve çok yönlüdür. Bu sebeplerden sadece bir kısmı ölçülebilir niteliktedir ve bu şekilde analiz ve keşfe açıktır. Diğer nedenlerse insanların kalplerinde ve iradelerinde gizli olduğu için erişilemez ve izah edilemezler.

Tarih akışı içerisinde belirli bölgeler haricindeki geniş sahalarda sayısız “çiftçi” nesiller yaşayıp ölecek daima aynı dairenin etrafında dönüp durmak suretiyle tarih dışında kalırken aynı dönemde hayatın, iradenin ve aydınlanmanın kaynağını tam da Eski Mısır, Yunanistan, Roma, Arabistan, Hindistan, Çin ve Meksika topraklarında; bugünse Avrupa ve Amerika’da ortaya çıkaran şey nedir?

Aynı güneş altında ve benzer şartlar dahilinde yaşayan diğer halklar biçimsiz ve tanınmaz halde tüneyip dururken bir halkın ansızın kendini bulmasını sağlayan ve bu halkı gözü kara kahramanların, azizlerin ve şairlerin beşiği haline getiren şey nedir?

Buna ilişkin açıklamalar devridaim halinde yineleniyor. Burada yöneticiler, kurumlar, ekonomik imkânlar, kalabalıkların eğitimsizliği, vs. suçlu addedilir. Halk, eğitimsiz olduğu için ahlaksız idarecilere tahammül ediyor. İdareciler ise bencil oldukları için halkın aydınlanması için çalışmıyorlar. Kurumların durumu, toplumun kültürel seviyesinin sonucudur. Kültürel seviye ise toplumsal düzen tarafından yani nihayetinde yine aynı kurumlar tarafından şartlandırılmış vaziyette. Burada hangisi sebep, hangisi sonuç?

Tarih, usûl açısından örneğin matematik gibi kesin değildir. Kendi kuralları vardır; fakat bunlar üzerinden hadiselerin cereyanı sırasında kesin öngörülerde bulunabilmek ya da olanları açıklayabilmek mümkün değildir. Tarih hayatı anlatır. Hayat ise özgürlük, spontanelik ve öngörülmezliğin tezahürüdür. Nihai tanımında hayat, bir sır olarak kalmaya devam eder. Bu nedenle de “Bir halk neden geri kalır?” sorusunun kesin ve tamamiyle bilimsel bir cevabı yoktur ve olamaz.

Bu makalenin gayesi Müslüman halkların geri kalma sebeplerini incelemek ya da en azından saymak olmasa da (ki bu yer kısıtlılığı nedeniyle zaten mümkün olmazdı) burada bu mahiyetteki iki sebepten bahsedeceğim. Ehemmiyetleri açısından

diğerlerinden ayrılan iki sebep; haricî sebep Moğol istilaları ve dahilî sebep İslam'ın teolojik yorumudur.

Moğol istilasası hakkında ne kadar yazılıp konuşulmuş olursa olsun, insanların hiçbir zaman bu felaketin korkunç boyutunu yeterince kavrayabildiklerine inanmıyorum. İslam için hayati önemi haiz engin bir sahada insanların elleriyle inşa ettiği her şey ve yüzlerce şehir, tarihin ne eski ne de yeni devirlerinde örneği olmayan bir surette yok edildi. Bölgelerin sakinleri, yaşayan son insana varıncaya kadar imha edildi. Ezilip geçilen halkların tekrar ayağa kalkması bir mucize kabul edilebilir.

Diğer taraftan İslam'ın teolojik yorumu, İslam'ı sadece dinî bir mesaj biçimine indirgeyip onun dış dünyayı düzenleme ve değiştirme rolünü görmezden gelerek ve hatta reddederek İslam toplumunun güç ve dayanıklılığını içeriden zayıflattı ve onu barbarlar için kolay bir ava dönüştürdü.

Şimdi bu makalenin asıl amacına dönüyoruz ki o da bir din, fikir, hayat biçimi veya kendilerini Müslüman olarak tanımlayan milyonlarca insanın hayat felsefesi olarak İslam'ın, Müslüman halkların geri kalma etkenlerinden biri olup olamayacağına ele almakla sınırlıdır.

Geçmişte Müslüman halklar ya da en azından onların ekseriyeti, geri kalmış değillerdi. Halihazırda geri kalmışlık mevcuttur; fakat Müslümanlar İslam'ı yaşamamaktadırlar. Birinci şahit olarak tarihi, ikinci şahit olarak da kendimi, sizi, hepimizi öne sürüyorum.

II

İslam Kur'an, hadis ve diğer kaynakların içerdiği mesajlar bütünüdür. Aynı zamanda İslam, gerçek dünyadaki tarihî bir olgunun ve kanunlar, şehirler, devletler ve medeniyetler oluşturmuş bir hareketin adıdır. Hem bir mesaj hem de gerçek ve tarihî bir olgu olarak İslam, durağanlığı reddeder.